

GRENZELOOS HANDELS(ERF)GOED

Eric De Keyzer – Nationaal Museum en Archief van de Douane en Accijnzen

Niet de douane is verantwoordelijk voor het oponthoud en spanning aan een grens. Ze voeren uit wat hen door politici wordt opgelegd. Grenzen zijn ontstaan door politici of door de tijdelijk positie van militaire eenheden. In Afrika zijn grenzen rechte wiskundige lijnen, andere zijn etnografisch van aard. De oudste grenzen worden aangeduid door een oude boom, een rivier, een grote steen of met een houten of stenen palen. De laatsten al of niet voorzien van inscripties.

Grenze(n)loos betekent ruimdenkend zijn, wereldburger worden. Maar vaak is een grens geruststellend, biedt ze veiligheid tegen bijvoorbeeld inmenging, *overruled* worden, bescherming tegen ziekten, enz.

Over de grens gaan betekent andere verkeersregels, ander onderwijs of sociale zekerheid, vaak een andere taal, andere wetgeving, andere zeden en gewoonten. Grenzen maken onderscheid. We willen ze weg, tot bijvoorbeeld de volksgezondheid in gevaar komt. Vrede, geen wapens meer, tot iemand die zwakte gebruikt om het land weer in te nemen. Grenzen zijn van alle tijden en verspreid over heel het Belgisch grondgebied. Kloosters, baronieën of provincies paalden reeds hun gebied af.

Grenzen evolueren, verleggen zich, worden geslecht, maken geschiedenis. Maar een grens is evenzeer verbonden met economisch verkeer, in- en uitvoer. Protectionisme, belastinginkomsten, economische regels die moeten gerespecteerd worden. Handel is vandaag wereldwijd, grenzeloos. De douane is hierin geëvolueerd van beschermer van de grens, inner van inkomsten, tot een economische politie die de veiligheid van producten mee moet garanderen. Niet meer voor het eigen land, maar binnen het Europese kader. Als beschermers van eerlijke handel. En meteen zitten we in de smokkelhandel, economisch verkeer dat de regels niet respecteert.

De botersmokkel is uiteraard het meest in het oog springend. Een smokkel die alleen aan de Belgisch-Nederlandse grens gekend is. Van onschuldig bijverdienen tot maffiapraktijken waar Al Capone bij zou gaan blozen. Alleen voor boter spreken we van 6.000 tot 14.000 ton per jaar illegaal over de grens. Iedereen pikt een graantje mee: de verklikker, de garagist, de smid, de landbouwer, de geldwisselaar...

Je hoeft helemaal niet aan de grens te wonen om iets te doen aan "grenzeloos". Alles is grenzeloos. Er zijn meer dan honderd smokkelproducten gebonden aan een stokerij, fabriek, illegale verwerking, enz. Tussen de honderden smokkelgoederen kan je er zeker linken aan je eigen dorp. Grenzeloos zijn zowel de volksaard met zijn smokkelverhaal als de multinationale onderneming van vandaag. Een binnenlands douanekantoor, een entrepot, een fabriek met internationale afzet kunnen al voldoende thema's aanreiken voor een boeiende Erfgoeddag.

Grenzeloos is ook hoe je zo'n grens uitbuit, wat bindt of wat scheidt: globalisme of mercantilisme, je kiest maar. Grensbewaking is uiteraard een thema apart, zelfs de grote oorlogen kan je daaraan linken. Grenze(n)loos is internet, met de problemen van wereldwijde aankoop zonder controle: drugs, medicatie, enz.

En zo kom je direct bij de hedendaagse smokkel waarbij de douane dankzij risicoanalyse, gesofisticeerde toestellen als scanners en vele andere middelen moeten proberen om de enorme stroom goederen in goede banen te leiden. De eerlijke handelaar te ontzien en te viseren op wie onbetrouwbaar is. Moderne smokkel als mensensmokkel brengt ons bij illegalen, enz.

Douane is dan plots veranderd van innende grensambtenaren van vroeger naar een soort economische politie die er voor zorgt dat ingevoerde goederen voldoen aan alle kwaliteitseisen van veiligheid, kwaliteit, hygiëne, voedselveiligheid, enz. in onze moderne maatschappij. Maar eveneens dat strategisch goederen niet in verkeerde handen vallen in oorlogsgebied.

En zo is het thema “grenze(n)loos” douane-technisch rond. Van de middeleeuwse stadspoort naar nieuwe grenzen, naar handel drijven, koloniale waren die zwaar belast worden, naar een economische politiek die de eigen markt moet beschermen. Uit het protectionisme leren we beter samen te werken via de Europese integratie. Een open poort op de wereld... grenzeloos.

De smokkel wordt teruggedrongen maar niet uitgeschakeld. De wereldwijde handel houdt veel gevaren in. Fraude met formulieren, met veiligheid, met eerlijke prijzen. We staan nog even ver van de ideale wereld als eeuwen geleden, ondanks alle lessen die we al kregen. De smokkelaar is ons steeds een stapje voor ...

Omgekeerd is er nog geen enkele grens die de tand des tijds heeft overleefd. Of het nu een taalgrens of een stenen muur betreft. Waarom zouden we ons dan zorgen maken over grenzen?